

NORSK LOKALHISTORISK INSTITUTT

Årsmelding 2004

Innledning

Norsk lokalhistorisk institutt (NLI) er en statsinstitusjon under Kultur- og kirke departementet (KKD). Instituttet skal fremme lokal- og regionalhistorisk arbeid i Norge og gi råd og veiledning til de ulike aktørene. Det skal drive egen forskning, men også stimulere til forskning og fungere som et nasjonalt dokumentasjonssentrum for lokal historie. NLI har vært i drift med egne kontorer og egen styrer/leder siden begynnelsen av 1956.

Instituttets nåværende virksomhet er først og fremst hjemlet i følgende grunnlagsdokumenter:

- *Vedtekter*, sist endret ved styrevedtak 7. februar 1995 og godkjent i brev fra Kulturdepartementet 8. juni 1998.
- *Arbeidsplan for Norsk lokalhistorisk institutt*, vedtatt av styret 7. februar 1995.
- *Instruks for leder ved Norsk lokalhistorisk institutt*, vedtatt av styret 7. februar 1995.
- *Økonomiinstruks*, vedtatt av styret 10. februar 2003.

Styre og personale

NLIs styre er oppnevnt av Kulturdepartementet for perioden 1.1.2002 – 31.12.2005 og har følgende sammensetning:

1. Fra Den norske historiske forening: *Jan Eivind Myhre*, Universitetet i Oslo, leder. Varamedlem: Anna Tranberg Høgskulen i Telemark.
2. Fra Arkivverket: *Lisabet Risa*, Statsarkivet i Stavanger, nestleder. Varamedlem: Oddleif Lian, Statsarkivet i Kristiansand.
3. Fra Norske Kunst- og Kulturhistoriske Museer: *Alf Ragnar Nielssen*, Lofotmuseet. Varamedlem: Torveig Dahl, Toten Økomuseum.
4. Fra Landslaget for lokalhistorie: *Åse Eikemo Strømme*, Oslo. Varamedlem: Tor Bjørvik, Seierstad.
5. Fra de ansatte ved NLI: *Marianne Wiig*. Varamedlem: Hans P. Hosar.

Fast ansatt personale:

Knut Sprauten: direktør 01.01-31.12.

Ola Alsvik: forsker 01.01-31.12. (4 måneder permisjon uten lønn).

Kirsten Braaten: konsulent 01.01.-31.12.

Hans P. Hosar: forsker 01.01.-31.12. (2 måneders permisjon uten lønn og 8 uker adopsjonspermisjon).

Marianne Wiig: førstekonsulent, 01.01.-31.12. (3/4 stilling).

I alt: 4,2 årsverk

Ekstrahjelp m.m: Til sammen 91,2 ukeverk (2 årsverk) fordelt slik:

Frode Fyllingsnes: engasjert som forsker i 100% stilling i august og desember, samt 50% stilling i september, oktober og november (13 ukeverk).

Ragnhild Hutchison: vit. ass. i periodene fra 1. mars til 1. september og fra 15. oktober til 31.12. (33 ukeverk).

Siri M. Iversen: ekstrahjelp som bibliotekar fra 01.01.til 01.04 (60% stilling),01.04.-01.11.(80%) og 01.11.-01.01.05 (100%), i alt: 35 ukeverk.

Kåre Andersen, ikt-arbeid, utredningsarbeid og programmering 200 timer (5,2 ukeverk).

Lars Nygård, ikt-arbeid, 30 timer (0,8 ukeverk).

Arnfinn Kjelland, ikt-arbeid, 6 timer (0,2 ukeverk).

Julio Munizaga, engasjert i én måned til å utføre skanning (4 ukeverk)

I alt har NLI hatt til disposisjon på faste stillinger og ekstrahjelp: 6,2 årsverk.

Takket være at A-etat har stilt Julio Munizaga til disposisjon for NLI i perioden mai-november, har vi fått utført betydelige oppgaver innen skanning og OCR-lesning (se s. 4).

Likestilling

NLI er et lite institutt med bare fem fast ansatte, fordelingen er tre menn og to kvinner. Én av kvinnene er etter eget ønske i deltidsstilling (75%).

Av de fem stillingene ved instituttet innehar menn de tre mest kvalifiserte og derfor best avlønnte stillinger. Når mennene på NLI i gjennomsnitt tjener 35,5% (i 2003 39%) mer enn kvinnene, skyldes det en skjevhet mellom kjønnene i stillinger, ikke primært i avlønning.

Instituttets virksomhet er gruppert under tre hovedmål.

1. FREMME LOKALHISTORISK ARBEID I NORGE

NLIs overordnede mål er å fremme lokalhistoriske arbeid i Norge. Instituttet skal bidra til å skape et høyt faglig nivå innenfor norsk lokalhistorisk forskning og stimulere til god formidling, spesielt innenfor bygde- og byhistorie. Gjennom sin virksomhet skal NLI også bidra til at de forfatterne som arbeider innenfor fagfeltet, er godt faglig kvalifiserte og leserorienterte, har interesse av å sette seg inn i faglig debatt og følge med både i norsk og internasjonal forskningsaktivitet som har lokalhistorisk relevans.

Veiledning

NLI veileder representanter for det lokalhistorisk arbeidet i norske kommuner, blant annet ved å gjennomgå og kommentere deres manuskripter og svare på skriftlige og muntlige henvendelser. I løpet av 2004 har NLI hatt rådgivende kontakt med lokalhistoriske forfattere og oppdragsgivere i 79 kommuner. Dette ligger godt over nivået de siste tre år (63 i 2003, 60 i 2002 og 50 i 2001), og vi tror at instituttets internettsider lokalhistorie.no har gjort det lettere for folk å ta kontakt med NLI og sette seg inn i hva vi står for.

I alt har NLI gjennomgått og kommentert manuskripter fra 16 bokprosjekter på til sammen ca. 2230 sider (ca. 3100 sider på 14 prosjekter i 2003). De manuskriptene som er vurdert, er knyttet til følgende kommuner: Asker og Bærum, Berlevåg og Mehamn, Brønnøy, Espedalen (Gausdal), Flora (Steindalen), Hurum, Karmøy, Landvik (Grimstad), Nesodden, Nordmarkas historie, Notodden (Gransherad, Heddal og Lisleherad), Røyken, Spilling (Lindesnes), Stord, Vågå og Sel. I tillegg var ett

manuskript knyttet til Hadelands historie. Dette viser god nasjonal spredning, en fordeling på 11 av landets 19 fylker.

Seminarvirksomhet

I samsvar med sine planer har NLI i 2004 arrangert et seminar for forfattere/oppdragsgivere. Det fant sted i Kragerø 11.-13. oktober, og hadde tittelen "Musikk, identitet og sted". Seminaret ble arrangert i samarbeid med Berg-Kragerø Museum. Antall kursdeltakere var ca. 40, omtrent som i 2002 og 2003.

Foredragsholderne og deres temaer var:

1. Forsker Erling Sandmo, Institutt for Samfunnsforskning: *Atskillelsen av folkemusikk og kunstmusikk på 1700-tallet*
2. Professor Finn-Einar Eliassen, Høgskolen i Vestfold: *Instrumentister, dilettanter og "omløpende spillemenn". Musikk og stand i enevoldstidens byer*
3. Andrea Kasbo Rygh og Ingunn Skjelfoss, Høgskolen i Vestfold: *Folkemusikk i Østfold – Rekonstruksjon av en tradisjon?*
4. Førsteamanuensis Bjørn Aksdal, NTNU: *Hardingfela – fra bondeinstrument til nasjonalt ikon*
5. Arkivar Oddvar Svendsen, Statsarkivet i Tromsø: *Arbeiderby mellom opera og pønk. Musikk og identitet i Narvik 1950-2000*
6. Professor Jon Faukstad, Norges Musikkhøgskole: *Før fela og rocken var trekkspilet...*
7. Professor Harald Herresthal, Norges Musikkhøgskole: *Christiania marked og tivoli – et møtested for lokalkulturen*
8. Professor Jon-Roar Bjørkvold, Universitetet i Oslo: *Kilden*
9. Professor Olle Edström, Göteborgs Universitet: *Musikk som integrerende og desintegrerende faktor i lokalsamfunnet – eksemplet Göteborg i mellomkrigstida*
10. Professor Odd Are Berkaak, Universitetet i Oslo: *Det lokale – et gjemmeded for det autentiske?*
11. Førsteamanuensis Jan Sverre Knudsen, Høgskolen i Oslo: *Musikk og dans i et innvandremiljø - symbol, identitetsmarkør og sosial praksis*

I tillegg ledet tidligere førstekonservator Ulf Hamran en byvandring i Kragerø, og museumsleder Per Norseng hadde omvisning for seminardeltakerne i samlingene til Berg-Kragerø Museum.

Instituttets publikasjonsvirksomhet

For å opprettholde og skape kontakt med lokalhistoriske aktører og publikum har NLI sammen med Landslaget for Lokalhistorie (LLH) utgitt 4 nummer à 34 sider av meldingsbladet *Lokalhistorisk Magasin* i 2004.

Etter sitt seminar i 2003 om kulturmøter og kulturkollisjoner i lokal og regional kontekst har NLI i etterfølgende år utgitt en rapport som er redigert av Ola Alsvik. Den foreligger i serien *Skrifter fra Norsk lokalhistorisk institutt*, nr. 40, med tittelen *Kulturmøter. Lokalsamfunnet, lokalhistorien og møtet med det fremmede* (244 sider), opplag 500. Publikasjonen er allerede blitt pensumlitteratur ved Høgskolen i Vestfold.

Ferdigstillingen av prosjektet angående *Fattiglovgivningen i Norge 1741-1900* er utsatt til det finnes ledig arbeidskapasitet. Prosjektet *Norske skolelover 1600-1905* er derimot videreført med registreringer av lovstoff fra 1800-tallet. Fortsatt gjenstår

innskriving av en del lover, samt korrekturlesing og utarbeiding av register. Arbeidet utføres av Frode Fyllingsnes.

Ragnhild Hutchison har utvidet de kronologiske rammene for prosjektet *Husmannslovgivningen 1750-1851* og inkludert lovstoff både før og etter denne perioden. Dessuten har hun utvidet den tematiske rammen ved å ta med bestemmelser som gjelder strandsittere. Innsamlingsprosessen anses nå som avsluttet, og Sprauten har lest korrektur på avskriftene. Den gjenstår å klargjøre teksten for utlegging på NLI's nettsider.

Julio Munizaga har skannet de kartene som viser den administrative inndelingen av Norge i tiden omkring 1647, med tanke på utlegging på nett. Han har dessuten skannet kildeutgaven *Skattematrikkelen 1647* (19 bind) og de 4 bindene av *Norske kongebrev* som ikke har foreligget digitalt (1912 sider). Siri Iversen og Ragnhild Hutchison har begynt på med OCR-lesning av kongebrevene, og planen er at begge disse kildene skal tilgjengeliggjøres på NLI's nettsider.

Ansattes egen faglige publisering

Ola Alsvik har vært NLI's redaksjonelle medarbeider i *Lokalhistorisk Magasin* og levert en rekke mindre artikler til magasinet. Også de øvrige ansatte har levert stoff til publikasjonen, men de har dessuten skrevet artikler i andre sammenhenger.

Hans Hosar har publisert artikkelen ”Guds kaderparti i Skjåk – nokre personlege tankar omkring Hauge-rørsla” i seminarrapport fra Hans Nielsen Hauge-seminar i Skjåk kyrkje 11.10.2003.

Knut Sprauten har bidratt med én artikkel til *Norsk biografisk leksikon*, bind 8, 2004, om Mathias Hansen Stub og tre (ennå utrykte artikler) om Karen og Niels Toller og Harald Winge. Han har utgitt artikkelen ”Framveksten av husmannsvesenet i lys av bygdebøker fra Trøndelagsregionen” i *Heimen* 2004/2, s. 83-92 og anmeldt *Bygdebok for Sørums*, bind 1, i *Sørumspeilet* 2004/2, s. 2-4.

Ola Alsvik har publisert artikkelen ”Identitetsskaping i lokalhistorien – et mangetydig prosjekt”, i: *Heimen* 4/2004: s. 275-285. Alsvik har også skrevet en artikkel om lokalhistorikeren Jacob Aaland for *Norsk Biografisk Leksikon* (ennå utrykt).

Frode Fyllingsnes har fullført *Karmøys historie* bind 3 (perioden 1537-1800), som ble trykt i november 2004. Korrekturlesing og utarbeiding av register ble gjort parallelt med at han var engasjert i 50% stilling ved NLI. Dessuten har han publisert artikkelen ”Skolevesenet i Karmøy før 1800” i *Skolehistorisk årbok for Rogaland* 2004, s. 5-18.

Ragnhild Hutchison har publisert artikkelen ”Enighetsfabrikken og utviklingen av tekstilindustrien i Norge på slutten av 1700-tallet” i *Heimen* 4/2004, ”*Levende rollespill som historieformidling*” i *HIFO-nytt* 4/2004 og ”Dramatisk historie” (en artikkel om å lage levende rollespill på basis av arbeidet med hovedfagsoppgaven) i det populærvitenskaplige magasinet *Levende historie* 8/2004.

Forskning og utredning

Arbeidet med å oppspore og registrere ”norgesbrev” (hovedsakelig brev fra Norge til Amerika) er videreført i beskjeden grad. Ola Alsviks forskningsprosjekt ”Grunnlagsproblemer i norsk lokalhistorie” har måttet nedprioriteres i 2004. Det samme gjelder Hans Hosars plan om å arbeide med en avhandling med arbeidstittelen ”Bygdemodernitet og historikarmodernitet. Empirisk og metafagleg analyse av historiske prosessar i Skjåk 1880-1945.” Knut Sprautens har utenom ordinær arbeidstid arbeidet med prosjektet *Hans Horneman og næringslivet i det trondhjemske 1720-1760*. Det nærmer seg avslutning, og det er gitt tilsagn om trykning som ledd i HIFOs (Norsk historikerforenings) skriftserie.

To av NLI's fast ansatte er involvert i bygdebokarbeid, Ola Alsvik har i fire måneder vært engasjert av historielagene i Ringsaker for å arbeide med *Bygdebok for Ringsaker storkommune (1964-2004)* og Hans Hosar har hatt tilsvarende arbeid for Skjåk kommune. Begge har hatt permisjon fra NLI for å arbeide med disse prosjektene. Dette bygdebokarbeidet gir dem økt erfaring med denne type engasjement og bidrar til å styrke deres kompetanse innenfor et felt som står sentralt i NLI's rådgivningstjeneste.

Alsvik har på forespørsel fra redaksjonen i *Heimen* fungert som fagfelle (referee). Videre har han på oppdrag fra Riksarkivaren vurdert en søknad om førsteopprykk innen Arkivverket.

Instituttet har arrangert et ettermiddagskollokvium, kalt ”Treffpunkt NLI”, der bygdebokforfattere og andre lokalhistorisk interesserte blir invitert til å foreslå temaer som skal drøftes i fellesskap. De kan også legge fram og få kommentarer til egne prosjekter. I 2004 har det vært to temakvelder, med innledere fra NLI. Det var 15 frammøtte da *Kilder til lokalhistorie* ble drøftet - med utgangspunkt i NLI's presentasjon på sine egne nettsider - og 8 frammøtte da temaet *Personvern i lokalhistorien* ble diskutert.

Ansatte ved instituttet har også deltatt i felles prosjekter med andre institusjoner. I samarbeid med Høgskolen i Oslo og ABM-utvikling har NLI v/ Ola Alsvik og Marianne Wiig arrangert seminaret *Norsk digitalt lokalhistorisk bibliotek 24.* september 2004. Dessuten har NLI på oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) arbeidet med å forberede et seminar om ”Utvikling av identitet i norske storbyer og storbyregioner”. Seminaret skal arrangeres vinteren/våren 2005.

Det kan også nevnes at Ragnhild Hutchison har undersøkt muligheten for å få til et én-dags seminar om tekstiler og lokalhistorie i mai 2005. Arbeidet har til nå dreid seg om å finne mulige samarbeidspartnere. Det har vært interesse for seminaret blant ansatte i Kunstindustrimuseet og Folkemuseet, men det må arbeides videre med muligheten for å finne eksternfinansiering for seminaret og et bokprosjekt (basert på foredragene).

NLI's mastergradsstipend

I 2004 har NLI opprettet en fast stipendordning for mastergradsstudenter (hovedfagsstudenter) som skriver om lokalhistorisk relevante emner innenfor historie eller tilgrensende fag. Stipendets størrelse er på 15.000 kroner, og utdeles én gang pr.

år. Formålet med stipendet er å stimulere til økt interesse for lokalhistorie som fagfelt og stimulere til mer lokalhistorisk forskning.

Styret har oppnevnt en stipendkomité som består av professor Jan Eivind Myhre, direktør Knut Sprauten og forsker Hans Hosar. Denne komiteen vurderer de innkomne søknadene og vedtar hvem som skal tildeles de ledige midlene.

Innen søknadsfristens utløp hadde sju søkere meldt sin interesse. Stipendet for 2004 ble tildelt Kristoffer Dahle, som arbeider med en mastergradoppgave i arkeologi ved Universitetet i Bergen. Oppgaven har fått tittelen *Bruk og forvaltning av utmark*.

2. FORMIDLING AV LOKALHISTORISK INFORMASJON

NLI skal drive god faglig formidling og være et nasjonalt dokumentasjonssentrum. Instituttet skal lage løpende oversikter over aktører innenfor lokalhistorisk arbeid, over en del kategorier lokalhistorisk litteratur og spre informasjon om norsk lokalhistorie.

NLIs nettsted *lokalhistorie.no*

NLIs nettsted lokalhistorie.no spiller en viktig rolle for utveksling av informasjon og gir en god mulighet til raske tilbakemeldinger fra dem som bruker våre nettsider. Dette er et godt supplement til utgivelsen av fire nummer årlig av meldingsbladet *Lokalhistorisk Magasin* (jfr. s. 3). Marianne Wiig har i nært samarbeid med de øvrige ansatte ledet arbeidet med å utbygge nettstedet, og det kan nevnes at veiledningstjenesten på nettet i løpet av 2004 er blitt betydelig utvidet.

- NLI lanserte i juni 2004 *Local History World Wide*. Nettstedet fungerer som et subdomene under lokalhistorie.no, men har eget domenenavn, localhistory.no. Våren 2004 tok NLI v/Ragnhild Hutchison kontakt med lokalhistoriske miljøer i en rekke land, og dette har resultert i at vi har kunnet legge ut spesialskrevede presentasjoner fra Sverige, USA, Ungarn og Belgia-Flandern. Nettstedet har også generell informasjon på spansk (oversatt av J. Munizaga).

Pågående bygdebokarbeid

NLIs oversikt over pågående bygdebokarbeid ligger på NLIs nettsted *lokalhistorie.no*, og er blitt ajourført med jevne mellomrom. Den er i hovedsak basert på nyhetsklipp-tjenesten (*Observer* og *Magentanews*) og annen tilsendt informasjon, og føres opp fylkes- og kommunevis.

Utvikling av felles database og web-basert verktøy for søking etter kilder, litteratur, institusjoner, nettsteder og andre ressurser for lokalhistorie

NLI har fått kr 100.000,- i støtte fra *Kulturnett* til ovennevnte prosjekt, og instituttet har i 2004 arbeidet med den nye databasen på flere plan. Dette året ble *lokalhistorie.no* midlertidig flyttet over fra egen server til webhotell hos Active24 for å gjøre nettsidene mindre sårbare mht. ”oppetid”. Planen var imidlertid å gå over fra Windows til Linux-plattform, og i desember 2004 ble nettstedet lagt over på DIS-Norges server. Kåre Andersen har tilpasset våre åtte databaser til Linux og laget et

enkelt brukergrensesnitt for dem. Det er nå mulig å søke på fritekst i basene enten samlet eller enkeltvis.

I neste omgang skal brukerne gis mer avanserte søkemuligheter enn tidligere. Lars Nygård utviklet våren 2004 en datamodell for samkjøring av NLI's databaser i en felles base. Den nye databasen skal integreres med Nygårds topografisk-kronologiske database. For å gjøre denne samkjøringen og integreringen mulig har NLI måttet gjøre en del endringer og tilpasninger i de ulike databasene. Det gjenstår fremdeles en del arbeid når det gjelder kategorisering og opprydning. Dette er særlig knyttet til historiske og nåtidige stedsnavn og generelle emneord. På dette feltet har Siri Iversen og Marianne Wiig nedlagt et betydelig arbeid.

NLI's ikt-utvalg

Utvalget har følgende sammensetning:

- Kåre Andersen, amanuensis, Institutt for lingvistiske fag, Universitetet i Oslo.
- Arnfinn Kjelland, førsteamanuensis, Historisk institutt, Høgskolen i Volda.
- Lars Nygård, rådgiver, Avdeling for elektroniske arkiv, Riksarkivet.

Ikt-utvalget har bistått NLI i arbeidet med å videreutvikle lokalhistorie.no. Ikt-utvalget har gitt råd både i forhold til NLI's egen virksomhet og i forhold til instituttets befatning med annet lokalhistorisk arbeid som involverer bruk av dataekspertise. Utvalget har bidratt til å styrke de ansattes ikt-faglige kompetanse ved å holde kurs som emnemessig er knyttet opp mot videreutviklingen av NLI's nettsted.

I løpet av 2004 har utvalget kommet godt i gang med planleggingen av NLI-seminaret i 2005, som skal arrangeres i Volda. Det blir et seminar om informasjons- og kommunikasjonsteknologi i lokalhistorien. Medlemmene i utvalget har hovedtyngden av det faglige ansvaret for seminaret og vil selv også stå for en stor del av undervisningen.

Kontakt med lokalhistoriske aktører og publikum

For å opprettholde og skape kontakt med lokalhistoriske aktører og publikum har NLI arrangert et seminar som har vært åpent for alle interesserte og kollokvier som bidrar til vitenskaplig skoloring, både av egne ansatte og andre (jfr. s.3). I tillegg har NLI åpnet sine lokaler for å informere om sin virksomhet overfor grupper som har ønsket det (mastergradsstudenter, medlemmer av historielag, slektshistorikere, årboksredaksjoner osv).

NLI's lokaler gir rom for fire lesesalsplasser. Det er registrert 146 besøkende i 2004 (148 i 2003, 139 besøkende i 2002 og 110 i 2001). Nye gjester er blitt orientert om NLI's bibliotek og virksomhet, og har fått svar på sine forespørsler. Det kan nevnes at instituttets e-postliste for bygdebokforfattere er opprettholdt. Den har over 50 medlemmer som kan utveksle erfaringer, diskutere temaer av felles interesse, stille spørsmål og gi svar.

Men de ansatte har på forespørsel også holdt foredrag over ønskede temaer på arrangementer som ikke har vært i NLI's regi.

Annen kurs- og formidlingsvirksomhet

Hans Hosar:

- Undervisning ved NFFs kurs "Hvordan skrive historie I" 7.2.2004 og "Hvordan skrive historie II" 20.-21.11.2004.
- Foredrag på Forsvarsmuseets Clio og Mars-seminar 12.11.2004 med tittelen " 'Det militaire Element' i norsk nasjons- og samfunnsbygging etter 1814". Vil bli publisert i 2005.

Knut Sprauten:

- Foredrag om norsk lokalhistorie ved Universitetet i Stockholm 19. april 2004, etter invitasjon av professor Lars Nilsson, Historiska institutionen.
- Deltakelse i radioprogram i NRK 27., 28. og 29. september om ulike sider ved bærplukking og bruk av bær i kostholdet gjennom tidene.
- *Bygdebøkene som kilde til våre røtter*, Slektsforskerdagen 2004, arrangert av DIS-Oslo/Akershus 30. oktober 2004.
- Om personvern i lokalhistoriske publikasjoner. Innledning på Instituttseminaret til Historisk institutt, Universitetet i Oslo 1. november 2004.

Det kan også nevnes at Sprauten har vært sensor i lokalhistorie/historie ved Høgskolen i Vestfold på mellomfags- og grunnfagsnivå og har sensurert på mastergrads- og bachelor-nivå ved Universitetet i Oslo.

Ola Alsvik:

- *Å skrive samtidshistorie – storkommunen Ringsaker som eksempel*. Foredrag i Veldre historielag 3. mars.
- *Hvilke muligheter finnes?* Foredrag på seminaret "Ung og lovende" 14. august.
- *Lokalhistorie, stedskjærighet og folkebibliotek*. Foredrag på seminaret "Norsk digitalt lokalhistorisk bibliotek", Høgskolen i Oslo 24. september. Publisert på nettstedet: <http://www.hio.no/content/view/full/23610>.
- Innledning om *Bygdeboka og bygdeboksjangeren* på møte i bygdeboknemnda for Tranøy 2. desember.

Alsvik har vært engasjert som timelærer ved historieprogrammet på Historisk institutt ved UiO og har undervist i saremnet *Europeisk byutvikling i det 19. og 20. århundre*. Alsvik har dessuten vært sensor i *Nyere europeisk historie* på bachelornivå ved samme institutt.

Marianne Wiig:

Det grenseløse stedet? Innlegg holdt på seminaret *Norsk digitalt lokalhistorisk bibliotek* 24.09.2004. Lagt ut i fulltekst på nettstedet til Høgskolen i Oslo: <http://www.hio.no/content/view/full/23610>

Frode Fyllingsnes:

- *Framveksten av strandsteder i Karmsund-området på 1600- og 1700-tallet.*

Foredrag på seminaret: Fra Galta til Geitungen. Kystkultur og fjæresteinsarkeologi, Arkeologisk museum i Stavanger, 26. oktober.

- *Dramatiske hendelser på Karmøy på 1600- og 1700-tallet.* Kåseri på Karmøy formannskaps juleavslutning, Kopervik, 13. desember.

Bibliografisk arbeid og dokumentasjon av lokalhistorisk virksomhet

Historisk kompetanse er nødvendig i alt kulturarbeid. Et viktig bidrag til å holde sin kompetanse à jour er å være orientert om hva som skjer innenfor fagfeltet, og gode bibliografier er gode arbeidsredskaper i denne forbindelse. NLI fortsetter derfor å bruke ressurser på å ferdigstille sine årvisse oversikter. Instituttets bibliografi "Ny lokalhistorisk litteratur 2003", er utarbeidet av Kirsten Braaten og trykt i *Heimen* 2/2004, s. 121-144.

Oversikten viser følgende fordeling på sjangre:

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
gårds- og slektshistorie	22	20	30	19	33	28	25
allmenn by- og bygdehist.	20	22	18	21	15	18	17
distriktshistorie	4	1	3	3	1	0	1
lokal- og regionalhistorisk							
årbøker	303	296	303	315	325	338	345
kildeutgaver	15	23	36	23	10	7	0

Det bibliografiske arbeidet for 2004 er påbegynt, og utføres av Kirsten Braaten.

NLI har levert halvårlige oversikter over artikler med middelalderstoff i en rekke norske periodika til *International Medieval Bibliography* ved Universitetet i Leeds. Alle lokalhistoriske periodika fra 2003 i NLI sitt bibliotek er gjennomgått, samt et utvalg av nasjonale tidsskrift og redigerte monografier. Dette arbeidet utføres av Frode Fyllingsnes.

Oppdateringen av NLI's bibliografi over hovedfags-, magister- og masteroppgaver med lokalhistorisk relevans startet høsten 2004. Alle fagområder innen humaniora og samfunnsfag blir dekket. Oppdateringen gjelder årene fra og med 2001 og til og med 2004. Innførslene legges inn i en database og gjøres søkbare på *lokalhistorie.no*. Arbeidet er utføres av Frode Fyllingsnes.

3. VIDEREUTVIKLING AV NLI

I NLI's målprogram heter det at instituttet skal videreutvikles *som en landsdekkende, faglig framstående instans, med optimal utnyttelse av tilgjengelige økonomiske og personalmessige ressurser og et trivelig arbeidsmiljø.*

Instituttet har gjennom sin rådgivningstjeneste nådd ut til brukere over hele Norge, både ved å gjennomgå manuskripter, arrangere seminarer og besvare henvendelser.

Gjennom utbyggingen av NLI's nettsted i 2004 er mulighetene til å nå ut til det interesserte publikum blitt betydelig forbedret.

Men for at instituttet skal være en faglig bastion for lokalhistorikere, er det viktig at de ansatte omgås et fagmiljø som befinner seg i forskerfronten, og som deltar aktivt i den faglige debatt. I den forbindelse har NLI fortsatt ordningen med at en forfattergruppe som er sprunget ut av Norsk komité for byhistorie, holder sine faglige møter i NLI's lokaler og med deltakelse fra instituttet. (Denne gruppens mål er å utgi en generell norsk byhistorie fra de eldste tider og fram til år 2000.) I tillegg kan det nevnes at én av forfatterne til Porsgrunn bys historie, den høyt kvalifiserte historikeren Jon Skeie, har hatt arbeidsplass på NLI i året 2004 og er blitt integrert i vår virksomhet.

NLI's ansatte er etterspurte som foredragsholdere, som lærere og som sensorer på universitets- og høyskolenivå, noe som beror på deres gode faglige nivå. De innehar også verv i ulike faglige fora, deltar på konferanser og kurser for å utvikle seg faglig og har nær kontakt med andre forskere og forskningsmiljøer.

Verv i faglige fora

- Hans P. Hosar er medlem av Kjeldeskriftkommisjonen, av redaksjonsrådet for *Heimen* og er medlem i styret for Landslaget for lokalhistorie.
- Knut Sprauten er oppnevnt som statens representant i styret for Strangers kulturfond og som historisk konsulent for Postens frimerketjeneste. Han er styremedlem i Selskapet for norsk språk og litteratur, rådsmedlem i Senter for studier i vikingtid og norsk middelalder og styremedlem i Norsk historikerforening (HIFO). Sprauten er også medlem av Rådet for RHD i Tromsø (Registreringssentral for Historiske Data ved Universitetet i Tromsø).

Deltakelse i faglige konferanser, kurs m.m. i 2004

Knut Sprauten og Ola Alsvik:

- Seminar om *EU-programmer og nordiske støtteordninger*, arrangert av ABM, Riksantikvaren og Kulturrådet 6.-7. mai.
- Kultur- og Kirkedepartementets etatslederkonferanse 9. november.

Sprauten har sammen med Ragnhild Hutchison også deltatt på:

- HIFO-seminar i Ålesund 23.-25. april.
- Nordiska historikermötet i Stockholm 4.-8. august.

Marianne Wiig og Ola Alsvik:

- Seminar om *Norsk digitalt lokalhistorisk bibliotek*, arrangert av ABM, Høgskolen i Oslo og NLI 24. september 2004.

Ola Alsvik har også deltatt på:

- Seminar om adgang til klausulert arkivmateriale, arrangert av Arkivarforeningen 27. oktober.

Hans P. Hosar og Marianne Wiig:

- Riksarkivarens evalueringsseminar om *Digitalarkivet og brukerne* 27.4.2004, og de var også deltakere på ABM-utviklings seminar *Den digitale perleporten* 10.5.2004.

Marianne Wiig har også deltatt på kurset

- *Innføring i databaser og datamodellering* ved Lars Nygård 22., 26. og 30. januar.

Knut Sprauten har dessuten deltatt på flg. seminarer/møter:

- Kundemøte med SSØ 20. oktober.
- Seminar om nye regler for sykefravær, arrangert av Arbeidsdepartementet 15. oktober (også K. Braaten deltok fra NLI).

Kirsten Braaten har deltatt på

- seminar og fagtreff arrangert av DnBNOR 16.-18. juni og 16. desember.

Drift av instituttet

Bibliotek og veiledningsmateriell

NLI har opprettholdt et funksjonelt instituttbibliotek og fortsatt lagerhold og distribusjon av sitt veiledningsmateriell. Tilveksten i 2004 var på 544 bind (562 i 2003, 531 i 2002, 857 i 2001, 738 i 2000, 476 i 1999). Det meste er lokalhistorisk litteratur som instituttet har mottatt som gaver, i en god del tilfeller etter forutgående forespørsel fra instituttet. Det begynner imidlertid å bli mer utbredt at utgiverne krever betalt for bøkene. Totalt inneholder instituttbiblioteket nå 17.292 bind.

Siri Iversen har i 2004 utført katalogisering og merking av nye bøker, tidsskrifter og årbøker. Hun har også vedlikeholdt katalogen og gjennomgått boksamlingen. Arbeidet med hele den topografiske samlingen er avsluttet. Hovedgrupper som står igjen ellers i samlingen, er Dewey-numrene 400-800. Gjennomgangen av mesteparten av 300-numrene samt 900-948.1 er ferdig. Hun har rettet opp feil og endret poster i katalogen.

Iversen har også utarbeidet lister over bøker som mangler i topografisk del av samling i henhold til katalogen, samt avdekket hull hvor deler av verk mangler. Kirsten Braaten har kontaktet utgivere og skaffet en del av de manglende titlene.

Administrasjon

1. januar 2004 ble NLI tidligere kontakt med Vestfold skattefogdkontor som regnskapssentral overført til Senter for statlig økonomistyring (SSØ). Kundeforholdet til Vestfold skattefogdkontor fortsatte til 1. september. Da ble vår fullservicemodell overført til SSØ Tromsø, avdeling Vadsø. NLI kontaktperson er Kirsten Braaten, som også utfører registrering og rapportering. Riksarkivet autoriserer fortsatt NLI utbetalinger.

Økonomi-instruks for NLI ble fastsatt av Kulturdepartementet 12.01.2000. I henhold til punkt 2.2. i denne ble det utformet en intern instruks ”med regler om delegering av myndighet og presisering av hvordan de enkelte funksjoner i økonomiforvaltningen skal utføres, og om ansvarsforhold.” Denne økonomiinstruksen ble vedtatt av styret i 10. februar 2003.

SAMLET VURDERING 2004

Det NLI kan trekke fram som særlig positivt for instituttet i 2004, er at nettstedet *lokalhistorie.no* er blitt videre utbygd. Mange har gitt tilbakemelding om at de er svært fornøyd med nettstedets innhold og oppbygning. Ikt-utvalget består av eksperter med stor faglig innsikt. De har utført arbeidsoppgaver for NLI som krever betydelig datakompetanse og holdt kurs for de ansatte. Denne ordningen er økonomisk sett

gunstig fordi instituttet dermed kan få utført dataarbeid til en brøkdel av den prisen som datafirmaer ville ha fakturert.

NLI er stolt over sin ambisiøse nyetablering *Local History World Wide*, en engelskspråklig nettside der det er mulig å lese en samlet presentasjon av lokalhistorie og lokalhistorisk forskning både i og utenfor Norden. Vi synes det er spesielt morsomt at USA og Ungarn for første gang har laget en slik framstilling – og det på en norsk nettside.

Takket være at NLI i 2004 har fått kompensasjon for sine økte husleieutgifter på grunn av flyttingen i år 2000, har instituttet kunnet sette inn arbeidskraft på oppgaver som har måttet ligge på grunn av dårlig økonomi. Instituttet kunne engasjere vikar for de to forskerne har fått permisjon uten lønn (i alt 6 måneder) og engasjere en vitenskapelig assistent for å få framdrift på konkrete prosjekter der det trengtes en ekstra arbeidsinnsats. Det har dessuten vært mulig å sette inn en bibliotekar til å gjøre de arbeidsoppgavene som Wiig er fritatt for. Samlet forbruk av arbeidskraft i 2004 har vært 6,2 årsverk. Dette har blant annet resultert i at NLI har kunnet gjenoppta prosjektene angående husmannslovgivningen og skolelovene, gå videre med å ajourføre instituttets bibliografiske arbeid og legge ut mer informasjon våre nettsider.

4. mai 2004 ble NLI informert av KKD om at det var aktuelt å flytte instituttet til ”Halvbroen”, en ny statlig bygning som er under oppførelse i tilknytning til Nasjonalbiblioteket i Oslo. Dette har selvsagt hatt betydelige konsekvenser for vår virksomhet. Det har vært mange planleggingsmøter for at vi som leietakerne kan forberede oss til innflyttingen og til å ta nye lokaler i bruk. NLI har kunnet øve innflytelse på utformingen av bygget underveis, og ser med optimisme fram til et ”bofelleskap” og nyttig samarbeid med andre kulturinstitusjoner med beslektet virksomhet.

Instituttet har en stab av fast ansatte som er entusiastiske i sitt arbeid med å hjelpe fram lokalhistoriske prosjekter og fremme større faglig innsikt i det lokalhistoriske arbeid. De personene som vi har knyttet til oss i ikt-utvalget og brukt til kortvarige engasjementer, har de samme kvaliteter, men vi skulle gjerne ha benyttet dem mer.

Vi har stor tro på nytten av å bygge ut og videreutvikle vårt nettsted. Den nye teknologien gjør det mulig å nå fram med informasjon til et ubegrenset antall av våre potensielle ”kunder” i inn- og utland. Den er nyttig for brukerne ved at de raskt kan innhente pålitelig informasjon hos oss. At mye av vår veiledning er og vil bli lagt på nett, betyr samtidig en frigjøring av tidsressurser for NLI, noe som kan gi mer tid til egen forskning. Satsningen på bruk av data bidrar til et mer effektivt registreringsarbeid (for bibliografier etc.), og publisering på nett fører til innsparing av trykningsutgifter.

Oslo 14.02.2005

Jan Eivind Myhre
styreleder

Knut Sprauten
direktør